

Paremmen sanoen ...

*Tässä osastossa esitetään julkisuudesta poimittuja kielivirheitä ja tyyli-
kömpelyyksiä lyhyesti perusteltuine korjausehdotuksineen.*

»He astuivat maihin Raumalla hyvin seikkailunomaisen retken jälkeen talvisen meren ylitse.» (V.1948 ilmestyneestä muistelmateoksesta.) Paremmiin: H. a. m. R. **tehtyään h. s. retken talvisen meren ylitse.** — »olin hyvästellyt hänet Helsingissä ennen hänen lähtöään... Sveitsiin parikymmentä vuotta kestäneen *opettajantyönsä jälkeen Helsingin yliopistossa.*» (V.1948 julkaistusta matkakuvauksesta.) Suomalaisemmin: **suoritettuaan p. v. k. opetustyönsä Helsingin yliopistossa.** — »ovat burmalaiset esittäneet vaatimuksia... *yhteenkuuluvaisuuden Intiaan kumoamisesta.*» (V.1948 ilmestyneestä matkakuvauksen suomennoksesta.) Suomeksi olisi sanottava esim.: **vaatimuksia, että yhteenkuuluvaisuus Intiaan olisi kumottava.** — »*Tien varrelta kansalliseen ja valtiolliseen itsenäisyyteen*» (tunnetun historiantutkijan suuren teoksen nimi). Paremmiin esim.: **Kansalliseen ja v. itsenäisyyteen johtaneen tien varrelta.** — Näissä sitaateissa esiintyvistä virhetyypistä olemme useasti huomauttaneet. Ks. Vir. 1947 ss. 231—2, 1939 ss. 303 ja 528, 1937 ss. 125, 254—5.

*

»huoneeseen, jossa oli *kaksi vuodetta säihkyvän valkoisin lakanoin.*» (Menestyskirjailijan matkakuvauksesta.) »*Kaksi vuoteenpeitettä keisarillista silkkiä hopeakirjailuin.*» (Samasta teoksesta.) — Instruktiiviattribuutti ei tällaisissa tapauksissa ole hitustakaan parempi kuin adessiiviattribuutti klassillisessa käännösromaanitekstissä: *Poliisi pitkällä paralla astuu huoneeseen.* Nykysuomeksi

voitaisiin sanoa esim.: **kaksi vuodetta, niissä säihkyvän valkoiset lakanat; Kaksi vuoteenpeitettä hopeakirjontaista keisarillista silkkiä.**

*

»Zürich jäi taakseni Zwinglin patsai-
neen ja mustine *joutsenineen vaaleanvihreässä vedessä.*» (Samasta kirjasta kuin lähinnä edellinen.) Koska paikallissija-attribuutti suomessa on mahdollinen enimmäkseen vain eräänlaisten verbaalishubstantiivien yhteydessä (ks. Vir. 1937 s. 271), olisi ollut sanottava esim.: Zürich jäi... **vaaleanvihreässä vedessä soluvine... joutsenineen.** — Sama virhe esiintyy seuraavassa ilmauksessa: »hän oli... *liikemies*, kuitenkin *ilman* minkäänlaista *sädekehää päänsä yläpuolella.*» (V.1948 julkaistusta tanskalaisen matkakuvauksen suomennoksesta.) Suomeksi esim.: **liikemies, jolla ei kuitenkaan ollut m. sädekehää päänsä yläpuolella.**

*

»kullatussa häkissä riippui katosta ikuisesti *vaikeneva*, täytetty kanarialintu.» (V.1948 ilmestyneestä alkuper. suomalaisesta teoksesta.) Tarkoitus on tietysti ollut sanoa: ikuisesti **vaitioleiva** (tai: äänetön), t.k. Muistettava on, että suomen *vaieta* on ns. inkoatiivinen, so. alkavaa ja samalla hetkellistä (eikä jatkuvaa) toimintaa ilmaiseva verbi: *vaikenen* = 'lakkaan olemasta äänessä'. Tämä verbimme ei siis sellaisenaan vastaa esim. ruotsin *tiga*, saksan *schweigen* ja latinan *tacere* -sanoja,

jotka kaikki ovat duratiivisia eli kesto-
verbejä ja merkitsevät 'vaiti olemista'.
Tunnettu V. A. Koskenniemen runo »Yli
vaikenevain kattoin» (vuodelta 1906)
on osaltaan levittänyt tuota vierasvoit-
toista käytäntöä. Tarkoitushan siinä-
kin tietysti on puhua vaitiolevista,
äänettömistä katoista, ei hiljenevistä.
Oikea merkitys sen sijaan tällä ver-
billä esiintyy saman runoilijan »Runossa
Suomen vapaudelle»: »**Vaikene**, arkinen
askar, ja **vaikene**, toivo ja kaipuu»,
samoin Aurelius Prudentiuksen ikivan-
han hautausvirren suomennoksessa,
jonka alku kuuluu nykyisessä virsikir-
jassamme: »Jo **vaietkoon** vaikerrus,
itku».

*

»En tahdo kieltää, *etteikö hänessä ole*
jotakin kunnioitustaherättävää.» (Ruot-
salaisen romaanin v. 1945 ilmestyneestä
suomennoksesta.) Tällainen loogillisesti
epätydyttävä *etteikö*-rakenne on viime
vuosina tullut yleiseksi. Selvyydelle
olisi eduksi, jos esim. edelläoleva yksin-
kertaistettaisiin kuulumaan: E. t. k.,
että hänessä on j. k.

*

»Leea... oli havainnollisena esimerk-
kinä siitä, miten parhaitenkin muodos-
tuneet jäsenet menettävät arvonsa, kun

niihin liittyvät rumat kasvot.» (Uudesta,
hyvästä romaanisuumennoksesta.) Koska
ilmaus »rumat kasvot» tässä lauseessa
on spesiekseltään epämääräinen, olisi
sanottava: kun **niihin liittyy rumat**
kasvot. (Selitystä ks. HAKULINEN Suo-
men kielen rakenne ja kehitys II
ss. 205—7.)

*

»Hänen *maailmaan tutustumishalunsa*
oli johdattanut hänet... Englantiin,
Ranskaan ja Saksaan»; »näyttävät käyt-
tävän tätä *jaloilla melomistapaa*»; »jolla
oli *matkatavaroittensa uudelleen kuor-
maamispuuhien vuoksi* vain vähän aikaa
käytettävissään». (V. 1948 painetusta
suomennosteoksesta.) Esitetynlaista eril-
leenkirjoittamista ei voida pitää loogilli-
sesti puolustettavana. Huolimatta siitä,
että syntyy hankalan pitkiä yhdyssanoja,
olisi kirjoitettava: **maailmaantutustu-**
mishalunsa, jaloillamelomistapaa.
Niin aito suomalaisia kuin tällaiset mam-
muttiyhdyssanat usein olisivatkin, niitä
on sentään käytännöllisyyden nimessä
monesti vältettäväkin. Niinpä edellä
viimeisenä mainitussa tapauksessa olisi
parasta — sen sijaan että sanottai-
siin *matkatavaroittensauudelleenkuorma-*
mispuuhiin — muokata ilmaus toisenlai-
seksi ja sanoa esim.: jolla oli, **koska**
puuhasi matkatavarainsa uudelleen
kuormaamisessa, vain vähän a. k.